

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/71/2023
Identifikačné číslo spisu:	8112219875
Dátum vydania rozhodnutia:	16.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8112219875.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a sudcov JUDr. Ing. Maria Dubaňa a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcov 1/ Petra Jarkovského - CORYN, Prešov, Jesenná 8, IČO: 32 925 042, 2/ obchodnej spoločnosti BENC, s. r. o., Prešov, Jesenná 8, IČO: 36 506 451, 3/ obchodnej spoločnosti PONECO, s. r. o., Prešov, Jesenná 12, IČO: 36 707 996, 4/ obchodnej spoločnosti CORS, spol. s r. o., Prešov, Jesenná 8, IČO: 36 467 057, 5/ M. W., M., Q. XX, všetci zastúpení advokátom JUDr. Michalom Fecil'akom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovaným 1/ Prešovskému samosprávnemu kraju, Prešov, Námestie mieru 2, IČO: 37 870 475, 2/ Mestu Prešov, Prešov, Hlavná 73, IČO: 00 327 646, zastúpenému advokátom JUDr. Alojzom Naništom, Prešov, Sládkovičova 8, o náhradu za vecné bremeno, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 10C/133/2012 a o dovolaní žalobcov 1/ až 5/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. decembra 2022 sp. zn. 14Co/10/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie zamietla.

Žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania **n e p r i z n á v a**.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 25. apríla 2019 č. k. 10C/133/2012-890 zamietol žalobu žalobcov 1/ až 5/, ktorou sa voči žalovaným 1/ a 2/ domáhali zaplatenia náhrady za vecné bremeno, ktoré v prospech žalovaného 1/ zaťažovalo ich nehnuteľnosti - pozemky bližšie špecifikované v žalobe; žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcom 1/ a 5/ nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na čl. 2 ods. 3, čl. 20 ods. 1, ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5 základných princípov zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 3 ods. 1, § 39, § 123, § 151n ods. 1, ods. 2, ods. 3, § 151o ods. 1, ods. 2, § 151p ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), § 1 ods. 1, § 2 ods. 1,2 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam

(katastrálny zákon) uviedol, že žalobcovia sú vlastníkami nehnuteľností, na ktorých boli postavené stavby obmedzujúce ich vlastnícke právo a zároveň konštatoval, že následná zmena žaloby spočívajúca v konkretizovaní žalovaných súm za jednotlivé pozemky nemá vplyv na včasnosť podania ich žaloby. Súd poukázal na to, že v danom prípade nemožno poskytnúť zámenou zmluvou vlastníkovi pozemku pod stavbou náhradný pozemok z dôvodu, že žalobcovia sa domáhajú náhrad za vecné bremeno za obdobie rokov 2009 až 2012, pričom v rokoch 2014 a 2015 tieto pozemky v ich vlastníctve odpredali Národnej diaľničnej spoločnosti. Následne súd konštatoval, že na prejednávajúcu vec prihliadal nie len z pozitívno-právneho, ale aj z jusnaturalistického pohľadu, a preto ju posúdil aj cez prizmu dobrých mravov. Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že žalobcovia sú personálne prepojení s osobou žalobcu 5/ a to s poukazom na zmluvu o postúpení pohľadávky, keďže za postupcu, ako aj štyroch postupníkov, je podpísaný práve žalobca 5/, ako aj s poukazom na iné prevody medzi žalobcami. Títo žalobcovia podľa záveru súdu vedeli, že budú obmedzení na svojich vlastníckych právach, pretože cestné teleso sa na týchto pozemkoch už v čase ich kúpy na pozemkoch nachádzalo, pričom išlo o oprávnenú stavbu, čo žalobcovia v konaní ani nespochybňovali. Na základe uvedeného súd uzavrel, že žalobcovia v čase kúpy chceli byť práve uvedenou stavbou na svojich vlastníckych právach obmedzení, keďže im bol známy faktický stav pozemkov. Čo sa týka ceny za obmedzenie vlastníckeho práva určenej v znaleckých posudkoch, k uvedenej súd prvej inštancie konštatoval, že žalobcovia nepredložili žiadnu ponuku realitných kancelárií, ktorá by aspoň približne kopírovala faktický stav sporných pozemkov, teda ponuku na predaj/prenájom pozemkov, na ktorých sa nachádza stavba cesty, preto nebolo možné hovoriť o trhových cenách za náhradu užívania takýchto nehnuteľností, keďže ani samotný trh na takéto ponuky nereaguje. Súd uviedol, že uvedené obmedzenie malo byť zohľadnené v kúpnej cene nehnuteľnosti, za akú ju žalobcovia nadobudli, keďže žalobcovia prostredníctvom kúpnych zmlúv vstúpili do právneho postavenia svojich predchodcov, v dôsledku čoho nemohli predpokladať, že výkon ich vlastníckeho práva bude vo väčšom rozsahu ako bol výkon ich právneho predchodcu. Keďže žalobcovia uvedené pozemky scudzili zmluvami v prospech Národnej diaľničnej spoločnosti, súd mal za to, že zisk z uvedeného predaja nahradil zhodnotenie finančných prostriedkov, napr. prostredníctvom úroku v peňažnom ústave. Na základe zisteného skutkového stavu súd uzavrel, že žalobcom na jednej strane vlastnícke právo svedčí, avšak na druhej strane v predmetnom prípade dochádza k zneužívaniu uvedeného vlastníckeho práva žalobcami, a to špekulatívnym nadobudnutím vlastníckeho práva len za účelom vytvorenia zisku v dôsledku právnych reziduí z minulosti a konštatoval existenciu desiatok sporov vedených na tunajšom súde žalobcom vo viac-menej rovnakom právnom i spoločenskom kontexte. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu žalobcov 1/ až 5/ zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) po zrušení rozsudku odvolacieho súdu zo dňa 28. januára 2020 č. k. 14Co/17/2019 - 1263 a vrátení veci na ďalšie konanie rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. júna 2022 sp. zn. 4Cdo/161/2020 opätovne vo veci rozhodol rozsudkom zo dňa 13. decembra 2022 č. k. 14Co/10/2022 - 1483. Odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v tej časti, ktorou bola zamietnutá žaloba žalobcu 5/ M. W. proti žalovanému Prešovskému samosprávnemu kraju o náhradu za zo zákona zriadené vecné bremeno k pozemkom parc. CKN č. XXXX/XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 217 m² (s výmerou prislúchajúcou na podiel žalobcu v 1 v rozsahu 108,5 m²) a parc. CKN č. XXXX/XX zastavaná plocha o výmere 74 m² (s výmerou prislúchajúcou na podiel žalobcu v 1 v rozsahu 37 m²) a k tomu prislúchajúci výrok o náhrade trov konania medzi žalobcom 5/ a žalovaným 1/ a tiež vo výroku, ktorým bola žalovanému 2/ priznaná proti žalobcom 2/, 3/ a 4/ náhrada trov prvoinštančného konania a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V zostávajúcej časti o zamietnutí žaloby žalobcov, ako aj vo výroku o náhrade trov konania medzi žalobcami 1/, 2/, 3/ a 4/ a žalovaným 1/ a vo vzťahu medzi žalobcami 1/ a 5/ a žalovaným 2/ rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Zároveň žalovanému 2/ priznal voči žalobcom 1/ a 5/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % a žalovanému 1/ priznal proti žalobcom 1/, 2/, 3/ a 4/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V súlade so záväzným pokynom obsiahnutým v zrušujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorý poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/44/2010 (R 40/2013), dospel odvolací súd k záveru, že nárok na náhradu za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami,

ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, uplatnený žalobcom 5/ voči žalovanému 1/ je dôvodný. Odvolací súd rešpektoval prejudiciálny účinok právoplatného rozsudku Okresného súdu Prešov z 13. januára 2016 č. k. 14C/75/2012-506 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 30. novembra 2017 sp. zn. 2Co/93/2016, ktorým bola s účinkami ex tunc (deklaratórny rozsudok) poskytnutá ochrana už porušeným subjektívnym právam žalobcu 5/ vyplývajúcim z jeho hmotnoprávných (majetkových) vzťahov so žalovaným 1/ založených na existencii stavby a užívaní pozemku stavbou cesty stojacou na pozemku vo vlastníctve žalobcu 5/, ktoré existovali aj v období rozhodnom pre posúdenie opodstatnenosti v prejednávanej žalobe o náhradu za zriadené vecné bremeno zo zákona a to vo vzťahu k pozemku nachádzajúcemu sa pod cestou III. triedy na parcele CKN č. XXXX/XX zapísanej na LV č. XXX, k. ú. O.. V tomto konaní si žalobca 5/ ako podielový spoluvlastník 1/2 na pozemku CKN č. XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere 217 m² a CKN XXXX/XX zastavaná plocha o výmere 74 m², vytvoreným geometrickým plánom č. 123/2013 zo dňa 28. mája 2013, vyhotoveným spoločnosťou GEOPLAN Prešov, s. r. o., nachádzajúcemu sa v kat. úz. O. z pôvodnej parcely KN C č. XXXX/XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 291 m² zapísanej na LV č. XXX uplatňoval nárok na náhradu za zákonom zriadené vecné bremeno. Z vyššie uvedených dôvodov, v kontexte záväznosti prejudiciálne vyriešenej otázky rozhodnutím Okresného súdu Prešov z 13. januára 2016 č. k. 14C/75/2012-506, odvolací súd v danej časti rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil a v tomto rozsahu vrátil vec súdu prvej inštancie.

3. Vo zvyšku uplatneného nároku žalobcov odvolací súd poukázal na to, že zo spisového materiálu a ani z odpovedí sporových strán nevyplýva, že by žalobcami 1/ až 4/ (u žalobcu 1/ ako nástupcu pôvodného žalobcu spoločnosti Coryn, s. r. o.) boli v minulosti vedené súdne konania, v ktorých by právoplatne bolo rozhodnuté o ich nárokoch súvisiacich s vlastníctvom pozemkov (ktoré sú predmetom tohto konania) zastavaných pozemnými komunikáciami za obdobie pred 1. júlom 2009. Odvolací súd ďalej uviedol, že prejudiciálny účinok právoplatného rozsudku Okresného súdu Prešov z 13. januára 2016 č. k. 14C/75/2012-506 sa nevzťahuje na nárok uplatnený žalobcami 1/ až 4/ voči žalovaným. Účastníkmi konania vedeného na Okresnom súde Prešov sp. zn. 14C/75/2012 boli M. W. a Y.. M. I. a Prešovský samosprávny kraj. Odvolací súd uviedol, že v súlade s § 193 a § 228 CSP a právnej teórie je subjektívne vymedzenie záväznosti rozhodnutia o prejudiciálnej otázke také, že súd v novom konaní musí rešpektovať prejudiciálny účinok právoplatného rozhodnutia u tých istých účastníkov (totožnosť účastníkov nie je dotknutá rozdielnosťou ich procesného postavenia v oboch konaniach). Na iné osoby než účastníkov konania, v ktorom bolo rozhodnuté o prejudiciálnej otázke, resp. ich právnych nástupcov, účinky právoplatného rozsudku sa môžu vzťahovať len v tých prípadoch, kedy tak stanoví zákon, čo nie je tento prípad. V otázke, či sa pri náhrade za zákonom zriadené vecné bremeno jedná o opakované alebo jednorazové plnenie, odvolací súd zastal názor, že daná náhrada má jednorazový charakter, pričom sa priklonil k názoru vyjadrenému v niekoľkých rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. sp. zn. 3Cdo/49/2014) a poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 539/2020. Zaoberajúc sa ďalej nárokom žalobcov 1/ až 4/ voči žalovaným na priznanie finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. za obdobie od 1. júla 2009 do 11. júla 2012 odvolací súd uviedol, že aj pri usporiadaní pomerov medzi vlastními pozemku a stavby podľa zák. č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkoprávnom usporiadaní pozemkov, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky nemožno len samotnú skutočnosť o zriadení vecného bremena posudzovať bez hodnotenia skutočností, ktoré predchádzali obmedzeniu vlastníckeho práva vlastníka pozemku a ani skutočnosti ako sa vzťah vlastníka pozemku a vlastníka stavby, usporiadal prevodnou zmluvou, ktorou pozemok bol prevedený do vlastníctva vlastníka stavby. V konaní nebolo medzi stranami sporným, že stavba predmetnej pozemnej komunikácie sa začala dňa 14. marca 1983 na pozemku, ktorý bol vo vlastníctve Čsl. štátu a bola aj dokončená kolaudačným rozhodnutím zo dňa 12. februára 1992. Ten kto kupoval nehnuteľnosť v priebehu konkurzného konania, kupoval ju s plným vedomím, že kupuje nehnuteľnosť zastavanú pozemnou komunikáciou, ktorú nebude môcť nikdy v budúcnosti reálne užívať, mať v držbe, ani požívať z nej úžitky vo väčšej miere, ako to bol oprávnený jeho predchodca. Bolo preto potrebným zodpovedanie otázky, či môže pri spravodlivom usporiadaní pomerov (medzi žalobcami 1/ až 4/ a žalovaným a medzi žalobcom 5/ v časti o ním uplatňovanom nároku týkajúcom sa parc. CKN č.

XXXX/XX) obstať popri zaplatenej kúpnej cene ešte aj nárok na náhradu za vecné bremeno zriaďované podľa § 4 ods. 1, 2 zák. č. 66/2009 Z. z. Odvolací súd poukázal na skutočnosť, že z dokazovania realizovaného súdom prvej inštancie vyplynulo, že v správnom konaní neboli usporiadané pomery vlastníkov predmetných pozemkov, avšak za pozemky bola ich vlastníkom podľa kúpnej zmluvy poskytnutá finančná náhrada. Odvolací súd dospel k názoru, že v prípade vyhovenia žalobe by toto odporovalo zásade ekvity, v zmysle ktorej sa na právne vzťahy má aplikovať tzv. mimoprávny systém pravidiel, akým je aj inštitút dobrých mravov. Preto mal odvolací súd za to, že nakoľko žalobcovia nadobudli pozemky na základe vlastnej slobodnej vôle s vedomím, že sa na nich nachádza stavba cestného telesa, teda už pred nadobudnutím vlastníckeho práva vedeli, že v prípade prevodu vlastníckeho práva, budú obmedzovaní v užívaní svojich nehnuteľností, nemožno žalobcom (s výnimkou časti, v ktorej odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil) priznať nárok na náhradu za zákonom zriadené vecné bremeno pre rozpor s dobrými mravmi. Odvolací súd zároveň odkázal na závery Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 389/09 - 02 z 26. novembra 2009, na rozhodnutie EŠLP v konaní vedenom pod sp. zn. 4014/12 vo veci W. proti Slovenskej republiky a na aplikáciu § 3 ods. 1 OZ. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok vo zvyšnej časti, okrem tej, ktorá bola zrušená, ako vecne správny potvrdil (§ 389 ods. 1 CSP). Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu je konečným vo vzťahu medzi žalobcami 1/ až 4/ a žalovaným 1/ a vo vzťahu medzi žalobcom 1/ a 5/ a žalovaným Mestom Prešov. Preto odvolací súd rozhodoval aj o náhrade trov odvolacieho konania vo vzťahu medzi týmito sporovými stranami a to podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti výroku II., III. a IV. podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktoré odôvodnili s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP a navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Ako dovolacie dôvody dovolatelia označili nesprávne závery odvolacieho súdu o jednorazovom charaktere náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno, nesprávne závery o rozpore priznania náhrady žalobcom s dobrými mravmi, rozpor s princípom právnej istoty v kontexte vyjadrenia odvolacieho súdu o jeho neviazanosti rozhodnutiami súdov totožného alebo nižšieho stupňa a namietli nesprávnosť záverov odvolacieho súdu v kontexte prejudiciálnych účinkov rozhodnutia Okresného súdu Prešov sp. zn. 14C/75/2012, ktoré sa podľa názoru odvolacieho súdu nevzťahujú na iných účastníkov konania, než na žalobcu 5/ a žalovaného 1/. Dovolatelia vymedzili právne otázky, od ktorých závisel napadnutý rozsudok a to či je dôvodom na nepriznanie nároku žalobcom ich tvrdenie, že na nimi uplatnený nárok sa vzťahuje odplata za zriadené vecné bremeno vo forme opakovaných plnení počas doby celého trvania práva vecného bremena (otázka č. 1); či môže byť žalobcami uplatnený nárok na náhradu za nútené obmedzenie ich vlastníckych práv zriadením ZVB v zmysle § 4 ods. 1 zákona 66/2009 Z. z. konaním, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi (otázka č. 2); či je popretím princípu právnej istoty a legitímneho očakávania zo strany odvolacieho súdu, ktorý nezobral na zreteľ rozhodnutia ostatných všeobecných súdov, ktoré v totožných právnych veciach nezamietli zo strany žalobcov uplatnené totožné nároky vlastníkov pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby pozemných komunikácií vo vlastníctve verejnoprávných subjektov, s odôvodnením, že uplatnenie si práv žalobcov je konaním, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi (otázka č. 3); či je právoplatne vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov a to vlastníkov predmetných pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby (cesta III. triedy č. 068010 a stavba chodníka, na ul. M. v M. a vlastními týchto stavieb, ak všeobecné súdy už niekoľkokrát rozhodli, že vlastníci stavieb sú povinní zaplatiť vlastníkom pozemkov (na ktorých tieto stavby stoja) náhradu za užívanie ich pozemkov predmetnými stavbami (otázka č. 4).

5. Žalovaní sa k podanému dovolaniu nevyjadřili.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru,

že dovolanie žalobcov je síce procesne prípustné, ale nie je dôvodné, a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011, 1Cdo/134/2018, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Dovolatelia vyvodili prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu). Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

13. Otázkou relevantnou z hľadiska tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (nie skutková otázka), ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním, nie o právnu otázku, ktorá podľa dovolateľa mala byť riešená. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie alebo aplikácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). V prípade dovolania podaného v zmysle tohto ustanovenia je (procesnou) povinnosťou

dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (1Cdo/126/2017, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/132/2017, 4Cdo/207/2017, 7Cdo/20/2017, 8Cdo/221/2017).

14. K otázke č. 1, t. j. či je dôvodom na nepriznanie nároku žalobcom ich tvrdenie, že na nimi uplatnený nárok sa vzťahuje odplata za zriadené vecné bremeno vo forme opakovaných plnení počas doby celého trvania práva vecného bremena, dovolatelia poukázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 385/2012 zo 06. februára 2013, sp. zn. 4MCdo/15/2010 z 27. júla 2011, sp. zn. 5Cdo/196/2009 z 22. septembra 2010, sp. zn. 7Cdo/25/2018 z 29. novembra 2018 a uviedli, že pokiaľ odvolací súd zdôraznil, že žalobcovia tvrdili opakovaný charakter odplaty za zriadené vecné bremeno a konštatoval, že sa má jednať o jednorazovú finančnú náhradu, dospel k nesprávnym záverom. Dovolatelia boli presvedčení, že odvolací súd sa nemal zaoberať otázkou právneho posúdenia uplatneného nároku zo strany žalobcov, ale mal sa zaoberať opísaním skutkového deja - skutkovým tvrdením žalobcov a následne mal tvrdenia žalobcov podriaďiť pod hypotézu niektorej právnej normy. Následne mal odvolací súd dospieť k záveru, že na nárok žalobcov sa vzťahuje jednorazová náhrada a žalobcami uplatnený nárok je dôvodný, a to preto, že nárok žalobcov bol na súde uplatnený dňa 29. júna 2012, tzn. v 3-ročnej premĺčacej lehote odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. (odo dňa 01. júla 2009). V rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/385/2012 zo 06. februára 2013 dovolací súd poukázal na zásadu iura novit curia a uviedol, že právna kvalifikácia veci je vecou súdu a nie povinnosťou účastníkov konania, ktorí musia len uviesť rozhodujúce skutočnosti, ktoré umožnia súdu, aby uplatnený nárok alebo obranu proti nemu právne kvalifikoval. Totožný právny názor vyplýva aj zo zvyšných rozhodnutí Najvyššieho súdu SR označených dovolateľmi.

15. Dovolací súd v prvom rade poukazuje na znenie § 421 ods. 1 a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, pokiaľ prišlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe pri riešení právnej otázky, od ktorej toto rozhodnutie záviselo. Aby určitá otázka spĺňala kritérium prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, musí ísť teda predovšetkým o otázku zásadného právneho významu (nie o otázku skutkovú), od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorá je v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ nie je splnený niektorý z týchto predpokladov prípustnosti, dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. V takomto prípade je tu bez ďalšieho dôvod na odmietnutie dovolania a dovolací súd ďalšie podmienky prípustnosti dovolania neskúma. Zároveň platí, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu (t. j. právnu otázku, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej). Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Pre posúdenie, či ide o právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej a pre posúdenie prípustnosti dovolania, nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní. Vyššie uvedené znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani akademické otázky, ktoré nemajú s rozhodovaným sporom vôbec súvis. Len polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP.

16. Pri skúmaní procesnej prípustnosti dovolania a náležitého vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) v spojení s § 432 CSP v nadväznosti na otázku č. 1 definovanú dovolateľmi dovolací súd dospel k záveru, že táto nastolená právna otázka nespĺňa kritérium významnosti riešenia danej otázky pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Dovolatelia sa položenou otázkou č. 1 pýtali, či nesprávne právne posúdenie uplatneného nároku zo strany žalobcov môže byť dôvodom na zamietnutie žaloby, pričom uvedené naviazali na názor odvolacieho súdu, že náhrada za zákonom zriadené vecné bremeno má jednorazový charakter, pričom žalobcovia v priebehu konania zastávali názor o nároku na

opakované plnenia. Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že dôvodom na zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa nároku žalobcu 5/ M. W. proti žalovanému Prešovskému samosprávnemu kraju o náhradu za zo zákona zriadené vecné bremeno k pozemkom parc. CKN č. XXXX/XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 217 m² (s výmerou prislúchajúcou na podiel žalobcu v 1 v rozsahu 108,5 m²) a parc. CKN č. XXXX/XX zastavaná plocha o výmere 74 m² (s výmerou prislúchajúcou na podiel žalobcu v 1 v rozsahu 37 m²) a k tomu prislúchajúceho výroku o náhrade trov konania medzi žalobcom 5/ a žalovaným 1/ a tiež vo výroku, ktorým bola žalovanému 2/ priznaná proti žalobcom 2/, 3/ a 4/ náhrada trov prvoinštančného konania bol prejudiciálny účinok záverov obsiahnutých v rozsudku Okresného súdu Prešov z 13. januára 2016 č. k. 14C/75/2012-506 v spojení s rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. júna 2022 sp. zn. 4Cdo/161/2020. Zároveň, dôvodom na potvrdenie rozhodnutia súdu prvej inštancie vo zvyšnej časti bol odvolacím súdom konštatovaný rozpor uplatňovaného nároku s dobrými mravmi. Dovolatelia zastali názor, že odvolací súd mal posúdiť premĺčanie nároku, dospieť k záveru o uplatnení nároku včas, na základe čoho mal následne dospieť k záveru o jednorazovosti a dôvodnosti nároku žalobcov. V danej veci avšak neexistuje súvislosť medzi konštatovaním jednorazového charakteru náhrady za zriadenie vecného bremena a čiastočným potvrdením a čiastočným zrušením rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa v prvom rade zaoberal otázkou samotnej existencie nároku žalobcov a poskytnutím ochrany tomuto nároku, pričom otázka charakteru nárokovaného plnenia nastupuje až následne. Rovnako tak sa odvolací súd vo svojom dovolaní napadnutom rozhodnutí nezaoberal otázkou premĺčania nároku žalobcov, nakoľko predmetnú otázku vyriešil súd prvej inštancie a toto riešenie nebolo napadnuté odvolaním, na základe čoho sa ňou odvolací súd nezaoberal. Čo sa týka určenia, či sa v prípade náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno jedná o jednorazové alebo opakované plnenie, bolo odvolacím súdom riešené a v napadnutom rozhodnutí zmienené len okrajovo (bod 35. a 36. napadnutého rozhodnutia), t. j. nemožno konštatovať zásadný význam riešenia dovolateľmi nastolenej otázky pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Dovolací súd preto konštatuje, že z hľadiska dovolateľmi nastolenej otázky č. 1 nepredstavuje predložená dovolacia argumentácia vymedzenie kardinálnej právnej otázky spôsobom predpokladaným v § 421 ods. 1 písm. a) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

17. Pred samotným posúdením existencie odklonu odvolacieho súdu pri riešení dovolateľmi nastolených otázok č. 2 až č. 4 od ustálenej rozhodovacej praxe, ktoré dovolací súd posúdil ako zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzené, dovolací súd poukazuje na závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018, v zmysle ktorých patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

18. Súčasne dovolací súd úvodom vo všeobecnosti k § 3 ods. 1 OZ uvádza, že toto ustanovenie zakotvuje všeobecne záväznú zásadu, v zmysle ktorej výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Definícia dobrých mravov nie je v právnom poriadku Slovenskej republiky nikde normatívne upravená. Vo všeobecnosti však ide o pravidlá etického, morálneho a hodnotového charakteru, ktoré sú zdieľané a uznávané rozhodujúcou časťou spoločnosti a ktoré sa vyznačujú svojou nemennosťou do takej miery, že boli zákonodarcom považované za tak významné, že boli pomocou odkazu včlenené do občianskeho práva. Činnosť v rozpore s týmito pravidlami možno potom označiť za činnosť v rozpore s dobrými mravmi. Zmyslom tohoto ustanovenia

je zamedziť výkonu práva, ktorý síce zodpovedá zákonu, avšak odporuje dobrým mravom (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 26. 6. 1997, sp. zn. 3 Cdon 69/96). V súlade so súdnou praxou možno § 3 ods. 1 OZ aplikovať len vo výnimočných situáciách, kedy k výkonu práva založeného zákonom dochádza z iných dôvodov, než je dosiahnutie hospodárskych cieľov či uspokojenie iných potrieb, kedy hlavná alebo aspoň prevažujúca motivácia je úmysel poškodiť či znevýhodniť povinnú osobu (tzv. šikanózný výkon práva). Ustanovenie § 3 ods. 1 OZ patrí k právnym normám s relatívne neurčitou (abstraktnou) hypotézou, ktoré prenecháva súdu, aby na základe vlastnej úvahy v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností. Tento úsudok súdu musí byť však podložený skutkovými zisteniami (vzťahujúcimi sa tak k žalovanému, ako aj k žalobcovi) a musí presvedčivo preukázať, že tieto zistenia umožňujú v konkrétnom prípade záver, že výkon práva je v rozpore s dobrými mravmi.

19. Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/137/2003 uviedol, že za právny úkon priečiaci sa dobrým mravom v zmysle § 3 ods. 1 OZ treba považovať úkon, ktorý je všeobecne neakceptovateľný z hľadiska v spoločnosti prevládajúcich mravných zásad a princípov vzájomných vzťahov medzi ľuďmi. Súlad právneho úkonu s dobrými mravmi treba posudzovať vždy komplexne so zreteľom na konkrétnu situáciu na oboch stranách sporu (nielen osoby vykonávajúcej určité právo, ale aj osoby týmto dotknutej), s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti a nezávisle od vedomia a vôle (zavinenia) toho, kto právo alebo povinnosť vykonáva. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/96 najvyšší súd vyslovil, že ust. § 3 ods. 1 OZ pritom nemá vlastnú priamu normotvornú platnosť - upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy a to aj na základe všeobecných morálnych pravidiel elementárnej slušnosti a tolerance a morálneho charakteru konajúcich. Súdna prax dlhodobo vychádza z názoru, že aplikácia ustanovenia § 3 ods. 1 OZ nemôže viesť k vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností, keď s odkazom na toto ustanovenie možno len odmietnuť ochranu (zdanlivému) výkonu práva, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi (k tomu rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. marca 2011, sp. zn. 3Cdo/144/2010).

20. K otázke č. 2, či môže byť žalobcami uplatnený nárok na náhradu za nútené obmedzenie ich vlastníckych práv zriadením ZVB v zmysle § 4 ods. 1 zákona 66/2009 Z. z. konaním, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, dovolatelia poukázali napr. na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/98/2008 z 27. októbra 2009, sp. zn. 4Cdo/255/2008 z 28. októbra 2009, sp. zn. 3Cdo/257/2009 zo 14. marca 2011, sp. zn. 3Cdo/144/2010 z 30. marca 2011 a Ústavný súd SR v náleze sp. zn. I. ÚS 33/95 z 29. novembra 1995, sp. zn. PL. ÚS 18/97 z 03. júna 1998 a sp. zn. IV. ÚS 94/2011-44 zo 17. júna 2011 a uviedli, že záver odvolacieho súdu o tom, že poskytnutie ochrany nárokom žalobcov na priznanie náhrady za zriadenie vecného bremena by bolo v rozpore s dobrými mravmi a teda porušením ustanovenia § 3 OZ je nesprávny. Zastali názor, že nie je možné dospieť k záveru o rozpore konania žalobcov s dobrými mravmi, pokiaľ títo jednájú s cieľom dosiahnutia účelu sledovaného právnu normou. Inak povedané, zamietnutím žaloby, došlo zo strany odvolacieho súdu k ujme na právach žalobcov (pokojne užívať svoj majetok a brať z neho úžitky) preto, že odvolací súd základné právo žalobcov na náhradu za nútené obmedzenie ich vlastníckych práv, tzn. výkon základných práv žalobcov, resp. uplatňovanie si práv, nerešpektoval s odôvodnením, že výkon ich práv je v rozpore s dobrými mravmi.

21. Z dovolateľmi príkladmo označených rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva predovšetkým poukazanie na základné ľudské práva a slobody, v zmysle ktorých nesmie byť nikomu spôsobená ujma na právach preto, že uplatňuje svoje základné práva alebo slobody; žiadne základné právo alebo sloboda nemôžu byť porušené len preto, že osoba vykonávala svoje ďalšie základné právo alebo slobodu; uplatnenie základného práva nemôže byť dôvodom pre nemožnosť nadobudnúť právo, alebo pre odňatie práva. Rovnako tak dovolatelia poukázali na potrebu sa zo strany odvolacieho súdu právne korektným spôsobom a zrozumiteľne vyrovnáť nielen so skutkovými okolnosťami prípadu, ale aj s kľúčovými právnymi otázkami, ktoré ho viedli ku konkrétnemu rozhodnutiu. Čo sa týka odklonu riešenia právnej otázky odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, dovolatelia vychádzali z rozhodnutia sp. zn. 1Cdo/98/2008 z 27. októbra 2009, kde najvyšší súd uviedol: „Z hľadiska týchto úvah sa javí byť zásadne sporným posúdenie prejednávanej veci

odvolacím súdom podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré je taktiež v rozpore s existujúcou súdnou praxou, keď napadnutým rozsudkom na základe tohto ustanovenia sa vlastne založilo nové právo, a to akoby nezrušiteľné právo žalovaných 1/, 2/ bývať v predmetnom rodinnom dome žalobcov bez právneho titulu; tým by došlo k trvalému bezodplatnému obmedzeniu vlastníckeho práva žalobcov. Odvolací súd prehliadol, že vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné len vo verejnom záujme na základe zákona a za náhradu.“ Ďalej odkázali na rozhodnutie sp. zn. 4Cdo/255/2008 z 28. októbra 2009, kde najvyšší súd uviedol: „Dovolací súd na záver udáva, že výkon práv v rozpore s dobrými mravmi znamená, že sa výkon práva ocitá v rozpore s uznávaným názorom rozhodujúcej časti spoločnosti, ktorý vo vzájomných vzťahoch medzi ľuďmi určuje, aký má byť výkon práva tak, aby bol v súlade so základnými a všeobecne rešpektovanými zásadami mravného poriadku demokratickej spoločnosti (so zásadou slušnosti, poctivosti, čestnosti, vzájomnej úcty, tolerance, dôvery a pod.). Ak sa prieči výkon určitého práva dobrým mravom, musí to byť súdom vo vzájomnom konaní subjektov občianskoprávných vzťahov vždy zistené podľa objektívneho kritéria s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam konkrétneho prípadu, vrátane doby, miesta ako aj postavenia subjektov. Pokiaľ sa výkon práva ocitne v rozpore s dobrými mravmi súd takémuto právu s poukazom na § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka odoprie právnu ochranu.“. Rovnako tak dovolatelia odkázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/257/2009 zo 14. marca 2011 (a súčasne na rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/144/2010 z 30. marca 2011, z ktorého vyplývajú totožné závery): „V zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Toto ustanovenie umožňuje súdu posúdiť vec v tom smere, či výkon daného subjektívneho práva je v súlade s dobrými mravmi a v prípade, že tomu tak nie je, odoprieť právnu ochranu uplatňovaného práva. Aplikácia tohto ustanovenia umožňuje aj zásah do výkonu už existujúceho práva vyplývajúceho z občianskoprávných vzťahov, nemôže ale viesť ku vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemá totiž vlastnú priamu normotvornú platnosť - upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie iných ustanovení.“

22. Konkrétne k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/257/2009 zo 14. marca 2011 dovolací súd uvádza, že dovolateľmi označená časť odôvodnenia rozhodnutia nie je vyjadrením najvyššieho súdu, ale konštatovaným tvrdením strany v danom konaní, ktorú v kontexte skutkových okolností najvyšší súd vyhodnotil ako neopodstatnenú. Totožné platí v nadväznosti na rozhodnutie sp. zn. 3Cdo/144/2010 z 30. marca 2011, kde bolo súčasne dovolateľmi daného konania tvrdený rozpor s dobrými mravmi naviazaný na právo žalobcu domáhať sa určenia vlastníckych práv, pričom uvedené bolo opätovne posúdené najvyšším súdom ako neopodstatnené tvrdenie, a teda nie je možné žiadnym spôsobom konštatovať, že by sa odvolací súd v dovolateľmi napadnutom rozhodnutí odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe v nadväznosti na zmienené rozhodnutia a to v kontexte obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia a skutkových okolností tohto konania. Čo sa týka označeného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/255/2008 z 28. októbra 2009, tu musí dovolací súd konštatovať, že odvolací súd sa neodklonil od záverov daného rozhodnutia, ba konal priam plne v súlade s týmito závermi, kedy korektív dobrých mravov aplikoval na skutkové okolnosti prípadu a objektívnym kritériom vyhodnotil konanie žalobcov za rozporné s dobrými mravmi, pričom svoje úvahy a výsledky posúdenia dostatočným spôsobom v napadnutom rozhodnutí vysvetlil. Dovolací súd ďalej k rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2008 z 27. októbra 2009 uvádza, že toto taktiež nie je aplikovateľné na v tomto konaní prejednávaný prípad, na základe čoho nemožno konštatovať odklon v rozhodnutí odvolacieho súdu a to z dôvodu zásadnej odlišnosti skutkových okolností. V rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/98/2008 z 27. októbra 2009 konštatoval najvyšší súd neaplikovateľnosť ustanovenia § 3 ods. 1 OZ na konanie žalobcov z dôvodu, že rozhodnutiami súdov nižších inštancií v danej veci prišlo k situácii, kedy sa žalobcovia ako určenie vlastníci nehnuteľnosti nemohli domôcť vypratania nehnuteľnosti obývanej žalovanými, keďže v priebehu konania vyjadrili neochotu žalovaným vyplatiť zhodnotenie nehnuteľnosti, pričom predmetom konania bolo ako určenie vlastníctva k nehnuteľnosti, tak jej vypratanie. V tomto konaní sa avšak jedná o odlišné skutkové okolnosti, kedy žalobcovia odkúpili nehnuteľnosti s tým vedomím, že už v čase samotnej kúpy sa na daných nehnuteľnostiach nachádzala stavba cesty spolu s chodníkom užívané vo verejnom záujme, t. j. odkupovali nehnuteľnosti s plným vedomím, že v ich užívaní budú trvale obmedzené.

23. Dovolací súd opätovne zdôrazňuje, že § 3 ods. 1 OZ je korektívom pri výkone subjektívnych práv a povinností v občianskoprávných vzťahoch a morálnym meradlom pre použiteľnosť právnych noriem, ktorého aplikáciu nemožno oprostíť od kontextu skutkových okolností konkrétneho prípadu, ako tomu bolo aj v tomto prípade. Dovolací súd preto dospel k záveru, že nemožno napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu posúdiť ako odkláňajúce sa od dovolateľmi načrtnutej rozhodovacej praxe v nadväznosti na definovanú otázku č. 2. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nijakým spôsobom nespochybnil právo žalobcov na uplatnenie ich základných práv a slobôd a rovnako tak neprišlo rozhodnutím odvolacieho súdu k zmene, zániku, či vzniku práva (v tomto prípade vlastníckeho práva k nehnuteľnosti), odvolací súd len na základe aplikácie korektívu dobrých mravov odmietol výkonu práva žalobcov ochranu. Svoje rozhodnutie založil na rozpore výkonu práva žalobcov s dobrými mravmi v súlade s § 3 ods. 1 OZ s dôrazom na skutočnosť, že uzavretím kúpnej zmluvy na pozemky, ktoré sú predmetom tohto konania, bola vlastníkom pozemkov poskytnutá finančná náhrada a zároveň, že žalobcovia v čase kúpy pozemkov si boli plne vedomí okolností, že na nimi kupovaných pozemkoch sa nachádzajú stavby, na základe čoho nebude možné faktické užívanie týchto pozemkov. V odôvodnení rozhodnutia taktiež zmienil (rovnako tak aj Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci W. proti Slovenskej republike sp. zn. 4014/12), že žalobcovia, ktorých vzájomne prepájajúcou osobou je M. W., tak konajú dlhodobo a opakovane, čo sa premieta do množstva súdnych sporov. Odvolací súd zároveň uviedol, že trvalé obmedzenie užívania nehnuteľnosti existujúce už v čase nadobudnutia vlastníctva bolo možné pred kúpou predmetných pozemkov odzrkadliť v kúpnej cene a odkázal na závery Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 389/09-20 z 26. novembra 2009, kde ústavný súd uviedol: „Ústavný súd považuje v súvislosti s korektívom dobrých mravov v tejto súvislosti za podstatné to, že sťažovateľ v čase nadobudnutia pozemku vedel alebo mohol vedieť, že pozemok je zastavaný stavbou cesty. Uvedenú skutočnosť potom sťažovateľ zohľadnil alebo mohol zohľadniť aj pri dojednávaní podstatných náležitostí zmluvy, na základe ktorej pozemok nadobudol, resp. pri samotnom rozhodovaní sa, či pozemok za daných podmienok má záujem nadobudnúť, alebo nie. Ak sťažovateľ za týchto okolností vlastníctvo k pozemku nadobudol, táto okolnosť nemohla ostať bez následkov ani vo vzťahu k posudzovaniu jeho nároku z hľadiska jeho súladu, resp. rozporu s dobrými mravmi.“ Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že pri riešení otázky č. 2 sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

24. K otázke č. 3 a 4, t. j. či je popretím princípu právnej istoty a legitímneho očakávania zo strany odvolacieho súdu, ktorý nezobral na zreteľ rozhodnutia ostatných všeobecných súdov, ktoré v totožných právnych veciach nezamietli zo strany žalobcov uplatnené totožné nároky vlastníkov pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby pozemných komunikácií vo vlastníctve verejnoprávných subjektov, s odôvodnením, že uplatnenie si práv žalobcov je konaním, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi a či je právoplatne vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov a to vlastníkov predmetných pozemkov, na ktorých sa nachádzajú stavby (cesta III. triedy č. 068010 a stavba chodníka, na ul. M. v M.) a vlastníckmi týchto stavieb, ak všeobecné súdy už niekoľkokrát rozhodli, že vlastníci stavieb sú povinní zaplatiť vlastníkom pozemkov (na ktorých tieto stavby stoja) náhradu za užívanie ich pozemkov predmetnými stavbami, dovolatelia poukázali na rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 75/09, IV. ÚS 499/2011, I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06, IV. ÚS 209/2010, II. ÚS 48/97, PL. ÚS 37/99, PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 25/00, PL. ÚS 6/04, PL. ÚS 15/98, PL. ÚS 1/04, PL. ÚS 8/04, PL. ÚS 52/99, PL. ÚS 49/03, I. ÚS 30/99, IV. ÚS 209/2010, PL. ÚS 21/00, III. ÚS 328/05, IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 289/2017, I. ÚS 170/2015 z 01. apríla 2015, II. ÚS 349/09 z 20. januára 2010 a uznesenia NS SR sp. zn. 8Cdo/151/2017 z 24. apríla 2019, sp. zn. 1Cdo/44/2010 z 31. januára 2012, uverejnené v Zbierke stanovísk NS a súdov SR pod č. 3/2013, sp. zn. 1Cdo/133/2009 z 29. apríla 2010, sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. apríla 2012. Dovolatelia uviedli, že odvolací súd mal vziať na zreteľ aj rozhodovaciu prax iných všeobecných súdov a v súlade s ňou priznať žalobcom nimi uplatnené nároky. Keďže odvolací súd takto nepostupoval, je jeho rozhodnutie v rozpore s princípom právnej istoty a legitímneho očakávania, pričom dovolatelia poukázali na vytvorenie právnej istoty, že na určitú právnu otázku sa pri rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď. Ďalej uviedli, že nie je správny záver odvolacieho súdu, že pre potreby záväznosti prejudiciálnej otázky má ísť o tých istých účastníkov a ten istý predmet konania, na základe čoho odvolací súd nesprávne konal, ak

závery konania vedeného na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14C/75/2012 nevztiahol aj na dovolateľov, čím prišlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe.

25. Z dovolateľmi označených rozhodnutí vyplývajú predovšetkým všeobecné závery o potrebe uplatňovať pri rozhodovaní súdov princíp právnej istoty, zákaz svojvôle, zásadu proporcionality, plniť úlohu najvyššieho súdu usmerňovať protirečivé rozsudky súdov nižších inštancií, ochraňovať dôveru v právny poriadok atď. Podľa názoru dovolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí pri posúdení a riešení dovolateľmi nastolených otázok neprišlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od zmienených všeobecných zásad platných v právnom poriadku Slovenskej republiky. Aplikovaním právnej normy, ktorou je aj ustanovenie § 3 ods. 1 OZ, na konkrétne okolnosti prípadu, t. j. posúdenie rozporu s dobrými mravmi, konštatovanie tohto rozporu a na základe toho odmietnutie poskytnutia ochrany výkonu práva nemožno považovať za odkláňajúce sa od ustálenej rozhodovacej praxe konštatujúcej potrebu zachovávanía základných princípov právneho poriadku. Dovolací súd opakovane zdôrazňuje, že vychádzajúc z obsahu napadnutého rozhodnutia sa rozhodujúcou okolnosťou podstatnou pre rozhodnutie odvolacieho súdu stalo konštatovanie rozporu konania konkrétnych žalobcov tohto konania s dobrými mravmi v spojení s nepreukázanou existenciou rozhodnutí riešiacich prejudiciálne otázky pri tom ktorom žalobcovi. Konštatovaný rozpor s dobrými mravmi, ku ktorému sa už dovolací súd vyjadril (bod 18. až 23. tohto rozhodnutia) bol v konaní rozhodujúcim odlišujúcim faktorom, na ktorý odvolací súd prihliadal s konkretizáciou na každého jednotlivého žalobcu, čo narúša analógiu k rozhodnutiam všeobecných súdov načrtnutých dovolateľmi. Tu dovolací súd zároveň poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8Cdo/151/2017 z 24. apríla 2019 (na ktoré poukázali aj samotní dovolatelia), kde najvyšší súd uviedol: „Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).“ Z uvedeného vyplýva, že odlišná rozhodovacia činnosť o tej istej právnej otázke v prípade odlišnej skutkovej situácie, ktorá je objektívne a rozumne odôvodnená, nie je v rozpore s princípom právnej istoty. Dovolatelia v dovolaní poukázali na rozhodnutia iných všeobecných súdov (t'aziskovo jedného a toho istého súdu), pričom na totožné rozhodnutia odkazovali aj v odvolaní a ku ktorým sa odvolací súd vyjadril v bode 18.16 napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd je názoru, že na predmetných rozhodnutiach iných všeobecných súdov nemožno postaviť argument, že odvolací súd rozhodol od nich odlišne, čím porušil princíp právnej istoty, na základe čoho malo dôjsť k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít. Predmetom daných konaní bol zväčša nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie pozemkov a teda predmet odlišný od veci prejednávanej v tomto konaní, kde si žalobcovia nárokujú náhradu za zákonom zriadené vecné bremeno podľa § 4 ods. 1, 2 zák. č. 66/2009 Z. z. v spojení s nahliadnutím na vec cez prizmu dobrých mravov. Rovnako to platí aj pre dovolateľmi uvádzané rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých bola aspoň čiastkovo riešená otázka dobrých mravov, nakoľko sa taktiež jedná o konania s odlišným predmetom konania, kde bol rozpor s dobrými mravmi namietaný v nadväznosti na verejný záujem stavieb na sporných pozemkoch, pričom v tomto konaní bol rozpor s dobrými mravmi vyhodnotený v kontexte konania žalobcov, ktorí s plným vedomím obmedzenia užívania nehnuteľností k nim nadobudli vlastníctvo, na čo si následne nárokovali náhradu za vecné bremeno - teda náhradu za obmedzenie užívania tejto nehnuteľnosti, čo činia opakovane a čo sa javí ako účelové konanie odvolacím súdom vyhodnotené ako s dobrými mravmi rozporné. Zároveň dovolací súd poukazuje na princíp voľnej úvahy súdu a viazanosť súdu inými rozhodnutiami upravenými v Čl. 15 ods. 1 základných princípov CSP, § 191 ods. 1, § 193, § 228 ods. 1, § 391 ods. 2 a § 455 CSP. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí odkázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/136/2013 zo 14. mája 2014, z ktorého vyplýva: „Odvolacím súdom zvolená favorizácia inej právoplatne skončenej veci nemá v podmienkach Slovenskej republiky všeobecnú (precedenčnú) záväznosť, nemá v uvedenej nepublikovanej podobe v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ani faktickú „záväznosť“ pre iné - podobné prípady prejednávané súdmi, i keď v zložitých prípadoch (hard case) ju možno ako odkazovú metódu (stare decisis) používať pri odôvodňovaní súdnych rozhodnutí.“ Predmetné rozhodnutie zároveň poukázalo na nemožnosť princípom právnej istoty odôvodniť neprihliadnutie na špecifiká konkrétneho prípadu. Zároveň odvolací súd poukázal na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci W. proti Slovenskej republike sp. zn. 4014/12, v ktorom bola sťažnosť podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru zamietnutá

ako zjavne nepodložená (bod 56. napadnutého rozhodnutia).

26. Dovolací súd preto s prihliadnutím na vyššie uvedené v spojení s dovolateľmi tvrdeným rozporom rozhodnutia odvolacieho súdu s inými rozhodnutiami všeobecných súdov, čím malo prísť k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe v otázke zachovania princípu právnej istoty, dospel k záveru, že pri riešení otázky č. 3 neprišlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe.

27. Dovolací súd zároveň dospel k záveru, že odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí ani pri riešení otázky č. 4 neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, za ktorú dovolatelia označili rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2010 z 31. januára 2012, uverejnené v Zbierke stanovísk NS a súdov SR pod č. 3/2013, v obsahu ktorého sa nachádza odkaz na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/133/2009 z 29. apríla 2010, sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. apríla 2012 a rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 170/2015 z 01. apríla 2015 a sp. zn. II. ÚS 349/09 z 20. januára 2010. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/44/2010 z 31. januára 2012 uviedol: „Žalobca, ktorý bol účastníkom konania, v ktorom súd vydal právoplatné rozhodnutie ukladajúce v jeho prospech žalovanému určitú povinnosť, je týmto rozhodnutím (jeho výrokom) viazaný, a preto nemôže v inom súdnom konaní úspešne uplatňovať proti tomuto žalovanému ten istý nárok, ktorý mu už bol priznaný právoplatným rozhodnutím priznaný. Ak by tak urobil, zastavením takéhoto nového konania súdom sa prejavia účinky právoplatne rozhodnutej veci podľa § 159 ods. 3 O.s.p. Pokiaľ ide o iný (nie ten istý) nárok (predmet konania), zásadne platí, že ak v skončenom konaní účastníkov došlo právoplatným súdnym rozsudkom k vyriešeniu hmotnoprávneho vzťahu, z ktorého sa aj tento (nový) nárok (neidentický s predmetom skončeného konania) odvodzuje, je súd v tomto ďalšom (novom) občianskom súdnom konaní pri zodpovedaní predbežnej otázky (ktorá právoplatným súdnym výrokom sa už vyriešila ako vec sama) týmto vyriešením viazaný (ustanovenie § 159 ods. 2 O.s.p. predstavuje totiž vo vzťahu k ustanoveniu § 135 ods. 2 druhá veta O.s.p. osobitnú procesnú úpravu). Súd preto nesmie vychádzať z iného záveru o (ne)existencii uloženej povinnosti medzi tými istými účastníkmi, než ako o tomto ich právnom vzťahu už bolo právoplatne rozhodnuté. Otázkou prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia sa zaoberala nielen judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (porovnaj najmä uznesenie z 29. apríla 2010 sp. zn. 1Cdo/133/2009), ale aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze II. ÚS 349/09-36 z 20. januára 2010 rozhodol o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej "ústava") a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej "dohovor"), zdôrazniac, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 O.s.p., ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 O.s.p. všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu.“

28. Z uvedeného vyplýva nevyhnutnosť rešpektovania právoplatného rozhodnutia, ktorým bola medzi účastníkmi konania vyriešená otázka hmotnoprávneho vzťahu a teda nemožno v inom konaní túto hmotnoprávnú už vyriešenú otázku posudzovať opätovne. Na dané odvolací súd poukázal (v nadväznosti na zrušujúce rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/161/2020 z 29. júna 2022), strany konania dopytoval na rozhodnutia všeobecných súdov, ktoré by mohli mať prejudiciálny účinok v tomto konaní a nakoľko takéto rozhodnutia označené ani predložené neboli, vo veci rozhodol. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2010 z 31. januára 2012 nadväzuje (okrem iného) na ustanovenie § 228 ods. 1 CSP (pôvodne § 159 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku), v zmysle ktorého je výrok právoplatného rozsudku záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku, ak nie je ustanovené inak. Podľa názoru dovolacieho súdu dovolatelia opomenuli, že výrok právoplatného rozhodnutia je subjektívne záväzný pre strany daného konania, v ktorom bol posudzovaný vzťah medzi konkrétnymi stranami (pozri aj § 60 a nasl. CSP), z čoho vyplýva, že aj vyriešenie hmotnoprávneho vzťahu v inom súdnom konaní sa vzťahuje len na tieto konkrétne strany vystupujúce v konaní. Nemožno prisvedčiť názoru dovolateľov, že hmotnoprávne vyriešený vzťah medzi konkrétnymi stranami sa prejudiciálne aplikuje na akékoľvek iné neurčité subjekty. Takýto záver nevyplýva ani z dovolateľmi označenej rozhodovacej praxe, a preto

dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd sa v dovolaní napadnutom rozhodnutí pri riešení otázky č. 4 od ustálenej rozhodovacej praxe neodklonil.

29. Odvolací súd sa riadne držal záverov najvyššieho súdu prezentovaných v zrušujúcom rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/161/2020 z 29. júna 2022, prihliadol na prejudiciálne účinky rozhodnutí iných všeobecných súdov týkajúcich sa totožných účastníkov konania a riešiacich hmotnoprávne vzťahy majúce vplyv na rozhodnutie, zaoberal sa špecifikami skutkových okolností daného prípadu (napr. rozporom s dobrými mravmi) a na podklade vykonaného dokazovania vo veci rozhodol.

30. Dovolací súd s poukazom na vyššie uvedené dospel k záveru, že dovolanie žalobcov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP bolo v nadväznosti na definované otázky č. 2 až č. 4 prípustné, avšak žalobcovia v ňom neopodstatnene vytykajú, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP), uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 a) CSP považoval za nedôvodný, a preto podané dovolanie ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP.

31. Žalovaní boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP), trovy dovolacieho konania im však najvyšší súd nepriznal, nakoľko im žiadne preukázateľne nevznikli (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2018 sp. zn. 7Cdo/14/2018, R 72/2018).

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.